

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата економічних наук,
доцента Терлецької Вікторії Олександрівни
на дисертацію Коновалюк Ірини Василівни
«Формування та розвиток системи моніторингу
діяльності бізнес-структур»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(галузь знань 07-Управління та адміністрування)**

Актуальність теми дисертаційного дослідження

В сучасних ринкових умовах господарювання перманентні зміни середовища функціонування набувають швидкого і непередбачуваного характеру, що викликає необхідність формування дієвих інструментів управління неперервним розвитком бізнес-структур. В таких умовах особливого значення набувають процеси формування та розвитку системи моніторингу діяльності бізнес-структур. Під моніторингом у широкому сенсі розуміють сукупність етапів збору даних, їх систематизація, архівація, оброблення, аналізування та прогнозування. У більш вузькому значенні моніторинг - це регулярне спостереження з метою відстеження тенденцій. На сьогодні прийнято трактувати поняття моніторингу саме у широкому сенсі. Метою проведення моніторингу є оптимізація процесів статистичного спостереження, проведення економічного аналізу та короткотермінового прогнозування за допомогою економіко-математичних методів та нових інформаційних технологій.

Тому тема дисертаційного дослідження Коновалюк І.В. є актуальною, так як розкриває основні підходи, характеристики, елементи, компоненти, систему моніторингу для управління неперервним розвитком бізнес-структури.

Враховуючи вищенаведене можна стверджувати, що тема дисертаційного дослідження Коновалюк І.В. є достатньо обґрунтованою та актуальною.

Зв'язок роботи з науковими планами, програмами, темами

Дисертаційна робота виконувалась в межах наукового напрямку кафедри підприємництва та екологічної експертизи товарів Національного університету «Львівська політехніка», а саме: «Моделювання конкурентного підприємництва

в системі положень концепції сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0120U100398).

**Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень,
висновків і рекомендацій та їх достовірність**

Поглиблене вивчення змісту дисертації, наукових публікацій автора дозволило підтвердити: основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації логічні, послідовні, достовірні, достатньо обґрунтовані, пояснені та не суперечать усталеним теоретичним підходам.

Обґрунтованість та достовірність основних наукових положень дисертації, отриманих результатів, висновків та сформованих рекомендацій підтверджується використанням автором загальнонаукових і специфічних методів дослідження: конкретизації, узагальнення, формалізації, систематизації, методи індукції та дедукції, системний аналіз – під час розкриття сутності діяльності бізнес-структури як об'єкт моніторингу; ідентифікуванні компонент системи моніторингу діяльності бізнес-структури і векторів її розвитку; виокремленні принципів та функцій формування та розвитку системи моніторингу діяльності бізнес-структури (підр. 1.1–1.3); метод експертних оцінок, зокрема анкетування, індексний метод, методи математичного моделювання, інструментарій кластерного аналізу – визначення цілей системи моніторингу діяльності бізнес-структури; систематизації джерел отримання інформації і методів моніторингу; оцінювання та аналізування чинників, які впливають на формування системи моніторингу діяльності бізнес-структур (підр. 2.1–2.3); інструментарій теорії множин і графічного моделювання, непараметричні методи аналізу, зокрема критерій Манна-Уїтні – під час ідентифікування векторів коригування системи моніторингу діяльності бізнес-структури; розвитку управлінського механізму вибору рішення щодо удосконалення системи моніторингу діяльності бізнес-структури; побудови моделі інформаційно-аналітичного супроводу процесу розвитку системи моніторингу діяльності бізнес-структури (підр. 3.1–3.3) тощо.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій та їх достовірність - на високому рівні, поставлена у дисертаційній роботі здобувачем мета – досягнута, визначені відповідно до неї завдання – вирішені.

Наукова новизна дисертаційної роботи

Автором удосконалено методичний підхід до формування інтегрованої системи зв'язків між чинниками, які впливають на якість моніторингу діяльності бізнес-структур, що, на відміну від інших, базується на ідентифікуванні прямих та опосередкованих зв'язків між чинниками, а також виокремленні кластерів за ознакою структурної та параметричної подібності чинників, що дозволило, сформувати класифікацію чинників, яка стала прикладним інструментом для розроблення рекомендацій із удосконалення системи моніторингу діяльності бізнес-структури; управлінський механізм вибору рішень щодо удосконалення системи моніторингу діяльності бізнес-структури, який, на відміну від існуючих, базується на урахуванні відносної значущості чинників, які впливають на формування системи моніторингу діяльності бізнес-структури, зв'язків між ними, а також пріоритетності чинників, що дозволяє з поміж великої кількості альтернативних рішень обирати ті, які мають найбільший потенціал до удосконалення системи моніторингу, і встановлювати послідовність реалізації можливих рішень.

Сильними сторонами дисертаційного дослідження також є виокремлена структура моніторингу (компоненти (цілі, критерії, об'єкти, показники, методи, джерела інформації, суб'єкти), функції моніторингу, рівні системи моніторингу); опрацьовано багато літературних джерел і зроблено авторські уточнення, що підтверджує значущість виконаного дослідження; модель інформаційно-аналітичного супроводу розвитку системи моніторингу діяльності бізнес-структури; модель моніторингу діяльності бізнес-структури через призму топологічного та метричного просторів.

Набуло подальшого розвитку трактування змістової сутності поняття «бізнес-структура» або «підприємницька структура» і складових компонентів поняття «системи моніторингу діяльності бізнес-структури» (об'єкти, суб'єкти,

методи і технології моніторингу), що стало теоретичним підґрунтям для формування методико-прикладного інструментарію із формування і розвитку системи моніторингу діяльності бізнес-структур.

Заслуговує на увагу третій розділ дисертації «Розвиток системи моніторингу діяльності бізнес-структур», в якому здійснено ідентифікування векторів коригування системи моніторингу діяльності бізнес-структури, розкрито питання вибору рішення щодо удосконалення системи моніторингу діяльності бізнес-структури та розкрито питання інформаційно-аналітичного супроводу розвитку системи моніторингу діяльності бізнес-структури.

Основний зміст дисертації повністю розкриває процес формування та розвитку системи моніторингу діяльності бізнес-структур. Коновалюк І.В. зуміла розкрити зміст процесів формування та розвитку системи моніторингу діяльності бізнес-структур.

Практичне значення отриманих результатів

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробленні теоретико-методичного інструментарію та практичних рекомендацій із формування та розвитку системи моніторингу діяльності бізнес-структур. Авторські розробки (удосконалений методичний підхід до формування інтегрованої системи зв'язків між чинниками, які впливають на якість моніторингу діяльності бізнес-структур; покращений управлінський механізм вибору рішень щодо удосконалення системи моніторингу діяльності бізнес-структури; розвинута модель інформаційно-аналітичного супроводу процесу розвитку системи моніторингу діяльності бізнес-структури; удосконалена модель моніторингу діяльності бізнес-структури через призму топологічного та метричного просторів) отримали схвалену позитивну оцінку та впроваджені на підприємстві, що підтверджено відповідною довідками про впровадження ТОВ «ТРЕЙД МАКСИМУМ» № 09/11-2 від 09.11.2022 року і ТОВ «Лінкс Лабораторії» № 763-8/7 від 11.11.2022 року, які представлено у додатку дисертації.

Матеріали дисертації використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисциплін «Основи підприємництва та менеджменту», «Інформаційні системи торговельного підприємства» (довідка No 67-01-1135 від 19.09.2022 р.).

Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових виданнях

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи висвітлені авторкою у 14 наукових працях, зокрема одній колективній монографії, 3 статтях, опублікованих у наукових періодичних виданнях іншої держави, 2 з них включено до міжнародної наукометричної бази Web of Science. Шість статей із загального переліку публікацій представлено у фахових виданнях України. Чотири публікації надруковано у збірниках тез наукових конференцій.

Структура дисертації

Структурна побудова дисертації, стиль висловлення та подання матеріалу є логічним та послідовним. Головні положення дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені.

Дисертаційна робота загальним обсягом 217 сторінок (з них основного комп'ютерного тексту 156 сторінок) складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел налічує 195 найменувань.

Дисертаційна робота Коновалюк І.В. є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному рівні.

Окремі дискусійні питання та зауваження

Позитивно оцінюючи результати дисертаційної роботи в цілому, необхідно також виділити деякі зауваження та дискусійні моменти:

1. У дисертації на с. 33, вказано, що «поняття «бізнес-структура», як правило, застосовується у двох значеннях, а саме, як компонентна структура бізнесу або

як структура організації, яка провадить підприємницьку діяльність», якщо термін «бізнес» розглядати як діяльність, то перше визначення не можна вважати вірним, оскільки бізнес-структура, як суб'єкт господарювання, займається підприємницькою діяльністю, а у другому випадку зрозуміло, що кожен суб'єкт господарювання має власну оргструктуру. Тому доцільно навести більш ґрунтовні визначення або ж деталізовано описати, що автор мав на увазі у першому і другому значеннях для уникнення плутанини понять.

2. На с. 45 наведено рис. 1.3 «Статичну модель діяльності підприємницької структури як об'єкта моніторингу», але моніторинг за своєю сутністю –це процес безперервного або регулярного (періодичного) збору інформації про стан певних параметрів об'єкту або суб'єкту спостереження (моніторингу). Метою моніторингу є накопичення інформації для її подальшого аналізування та прийняття управлінського рішення, тобто розгляд діяльності не у статиці, а у динаміці. Рисунок відображає вплив чинників на результатну ознаку (динаміку продажу) у системі моніторингу підприємницької структури (бізнес-структури) Тому доцільно було б рис. так і назвати.

3. У дисертаційній роботі мова йде лише про моніторинг діяльності виробничих підприємств. Варто було б розглянути і моніторинг діяльності невиробничих організацій.

4. У дисертації вказується, що під поняттям «бізнес-структура» варто розглядати як окремих суб'єктів господарювання, так і їх сукупності, але далі мова йде про моніторинг діяльності лише окремих суб'єктів господарювання, і не вказано про моніторинг діяльності сукупності суб'єктів підприємницької діяльності. Варто навести особливості здійснення моніторингу діяльності і сукупності суб'єктів підприємницької діяльності, або ж вказати, що розглядатимуться лише суб'єкти підприємницької діяльності, а не їх сукупності.

5. Ми живемо у період війни, яка вносить свої корективи у діяльність бізнес-структур. Було б добре, щоб робота була прив'язана до реалій сьогодення. Нам потрібна перемога, тому варто націлити зусилля кожного на своєму місці на перемогу.

Зазначені у відгуку окремі дискусійні моменти і зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, яка є завершеним дослідженням, що має наукове й практичне значення, а отримані результати в достатній мірі обґрунтовані та достовірні.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Коновалюк Ірини Василівни на тему «Формування та розвиток системи моніторингу діяльності бізнес-структур» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти та науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022 р., а її авторка, Коновалюк І.В. заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (галузь знань 07-Управління та адміністрування).

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
і міжнародного підприємництва
Національного університету
«Львівська політехніка»

Вікторія ТЕРЛЕЦЬКА

Підпис к.е.н., доц.

Вікторії ТЕРЛЕЦЬКОЇ засвідчую:

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»

Роман БРИЛИНСЬКИЙ